

[Undervisnings- og forskningsministeren]

så kostbart, at man næsten ikke får noget for pengene. Vi må dog have lov at spørge: Hvordan får vi mest for pengene?

Jeg kan godt røbe, at når det ærgrer mig lidt, at De Radikale her som på enkelte andre punkter vælger at bruge pengene de forkerte steder, så er det, fordi der inden for det felt, vi taler om, faktisk er nogle steder, hvor man med fordel vil kunne give lidt smørelse. Tænk på den aktivitet, der hedder Åbent Universitet, som jeg mener vi skal udvide, så det hedder Åben Uddannelse. Tænk på det, der hedder fjernundervisning. Tænk, hvor meget vi kunne gøre for at bringe vores arbejdspladser i forbindelse med vores skoler og bringe folkeoplysning ind i menneskers hjem, så det også kan komme dem til nytte, der sidder langt fra bycentre. Tænk, hvilke øgede muligheder vi kunne give især dem, der var gået tidligt ud af skolen, hvis vi satsede lidt mere på det. Der fik vi virkelig noget for pengene. Jeg synes, vi får for lidt for pengene her.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg er godt klar over, at det er det med penge, der bekymrer ministeren. Det er jo heller ikke ubegrundet. Vi deltager såmænd gerne i bekymringen for, hvordan vores udgiftsudvikling forløber.

Kan ministeren bekræfte, at i dette sene efterår, da finansloven skulle vedtages, og hvor Det Radikale Venstres udgangspunkt var, vel i øvrigt ligesom regeringens, uændret udgiftsniveau, havde vi det synspunkt – havde vi haft ordentlig indflydelse, som vi ellers har haft, ville vi have fastholdt det – at var der råd til at bruge nogle flere penge, så skulle de bruges til uddannelse, uden at jeg i øvrigt skal holde et nyt langt foredrag om, hvorfor det er vigtigt? Regeringen og dens partier og Socialdemokratiet brugte pengene til pensioner, og det var milliardbeløb.

Derfor mener jeg ikke, man kan bebrejde Det Radikale Venstre, at vi ikke er omkostningsbevidste, at vi ikke har holdning til de her ting. Vi prioriterede det, vi i hvert fald fandt var vigtigst. Inderst inde tror vi på, at ministeren var mere enig med os end i det, der blev resultatet af finansloven. Jeg synes, jeg ville have sagt det.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Så skulle Det Radikale Venstre have ladet være med at pålægge regeringen at lave forlig med Socialdemokratiet. Da der nu blev brugt for mange penge før jul, er det så ikke et argument for, at vi skal være ekstra omhyggelige med at få nok for de ekstra penge, vi giver ud fra nu af? Det synes jeg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslagene til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslagene henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 124:

Forslag til folketingsbeslutning om folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever.

Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) m.fl.
(Fremsat 23/2 88).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Forslaget bygger på princippet om den enkelte indvandrers ret til at udvikle en flerkulturel kompetence.

Efter ministeriets opfattelse opfylder den gældende ordning af folkeskolens undervisning denne målsætning, så langt som det er realistisk muligt. Der gives nemlig eleverne understøttelse til at udvikle kompetence i det danske samfund gennem særligt tilrettelagt sprogundervisning i dansk samt eventuelt tillige faglig støtteundervisning.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Samtidig har eleverne gennem folkeskolens tilbud om modernmålsundervisning mulighed for at bevare og videreudvikle modersmålet og deres egen kulturbaggrund. Derudover giver Indenrigsministeriet tilskud til indvandrerforeningernes aktiviteter, som også kan omfatte børn. Endelig kan indvandrerne udnytte fritidsundervisningslovens muligheder, som vi lige har talt om, for økonomisk støtte til interessegrupper.

Med hensyn til punkt 1 vil jeg gerne sige: Der skal i henhold til Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 20. november 1984 om folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever stilles betydelige ressourcer til rådighed til de særlige undervisningsforanstaltninger, som skal til af hensyn til denne elevgruppe. Ministeriet kan ikke i den nuværende situation pålægge kommunerne forøgede udgifter til folkeskolen, hverken på det omhandlede område eller på andre områder. Der vil dog i henhold til udviklingsprogrammet for folkeskolen – de fire gange 100 mio. kr. – kunne ydes økonomisk støtte til forsøgsordninger vedrørende undervisning af fremmedsprogede elever.

Hvad særlig angår tosproget undervisning i form af tokulturelle klasser, indebærer denne ordning, at de to elevgrupper i klassen, indvandrer eleverne og de danske elever, i de fleste af timerne undervises af hver sin lærer. Der er derfor tale om en undervisningsform, som medfører betydelige merudgifter.

De forsøgsordninger vedrørende tosprogede klasser, som i flere kommuner er etableret på lokalt initiativ, følges med stor interesse både i ministeriet og i kommunerne. De tokulturelle klasser kan dog ikke være en universalløsning, heller ikke hvis man ser bort fra spørgsmålet om udgifterne. Man må nemlig være opmærksom på bl.a. følgende forhold: Modellen forudsætter, at der i kommunen findes så mange indvandrer elever med samme modersmål, at der kan dannes en undervisningsgruppe på 10-12 elever på hvert af de første klassetrin, og det er jo ikke så tit, det kan lade sig gøre.

Desuden er en betydelig del af indvandrer elevernes modersmål sprog, som er opsplittet i dialekter uden en fælles skriftsprøgnorm, hvilket bl.a. gør det meget vanskeligt at fremskaffe egnede undervisningsmaterialer.

Hvad angår den tværkulturelle forståelse, punkt 2, kan det siges, at den indgår på mang-

foldige måder i folkeskolens undervisning. Jeg vil gerne henvise til direktoratets notat af 12. februar 1988 vedrørende SF's forslag til indførelse af et nyt obligatorisk emne, fredsundervisning og international forståelse, det forslag, vi har drøftet tidligere i dag, og jeg skal meget gerne overlade notatet til fru Hanne Thanning Jacobsen.

Direktoratet afholder hvert år en række kurser for lærere i folkeskolen vedrørende tværkulturel forståelse. En del af kurserne drejer sig om det tværkulturelle samarbejde specielt i forhold til indvandrere, herunder flygtninge. Efter hvad direktoratet ved, gør lærerne et stort arbejde for at fremme folkeskoleelevers forståelse for indvandreres forhold. Der afholdes temadage f.eks. vedrørende indvandrerens kultur og vedrørende flygtningespørgsmålet, og det sker naturligvis især på skoler med mange indvandrer- og flygtningeelever.

I den almindelige undervisning udnytter man tilstedeværelsen af indvandrer elever til at give kammeraterne i klassen et mere direkte kendskab til indvandrerens oprindelseslande. Bortset fra temadage og lignende bør tværkulturel forståelse nok ikke være et spørgsmål, som behandles i bestemte timer og i et bestemt omfang. Det bør snarere være et forhold, man er opmærksom på i alle fag og i hele skolens virksomhed. Det tværkulturelle skal altså så at sige integreres i skolens arbejde. Derfor mener jeg ikke, det vil være hensigtsmæssigt at oprette et nyt obligatorisk emne med tilhørende læseplan.

Hvad angår punkt 3, kan jeg oplyse, at ifølge de gældende regler i § 12 i bekendtgørelsen af 20. november 1984 skal en kommune gennemføre modersmålsundervisning i et sprog, hvis der har meldt sig mindst 12 elever til undervisningen. I andre tilfælde skal eleven henvises til modersmålsundervisningen i en anden kommune inden for samme amtsrådsreds, i hovedstadsområdet i kommuner inden for hovedstadsområdet. Det er det, der står i bekendtgørelsens § 13.

Denne ordning er ganske god; den tåler i hvert fald sammenligning med ordningen i de aller fleste af de lande, vi plejer at sammenligne os med. Hvis man følger SF's forslag om at nedsætte kravet om et elevtal på 12 til et krav om et elevtal på 6, vil det betyde relativt store merudgifter. Som allerede anført må ministeriet af

[Undervisnings- og forskningsministeren]

mange grunde afvise at pålægge kommunerne øgede udgifter på området, også fordi de bruger ganske mange penge i forvejen.

Tanken om at gøre indvandrersprogene til valgfag i 8. og 9. klasse med adgang til at aflægge afgangsprøver kan i og for sig være en sympatisk tanke, men man må nok erkende, at vi i betragtning af det store antal indvandrersprog, der er repræsenteret i Danmark, ikke har praktisk mulighed for at opstille det fornødne apparat til at kunne gennemføre en prøveforberedende undervisning i de nævnte sprog. Desuden bør man ikke se bort fra, at en afgangsprøve eller lignende kun i forholdsvis ringe omfang ville kunne få kompetencegivende betydning på det danske arbejdsmarked for de fleste af indvandrersprogenes vedkommende.

Om punkt 4 vil jeg sige, at i en række kommuner med et stort antal indvandrelever er der allerede som en del af skole- og ungdomsvejledningen etableret ordninger, som tilgoder indvandrerne særlige problemer i forbindelse med overgang fra skole til fortsat uddannelse eller erhverv. Nogle af ordningerne har været iværksat som pilotprojekter med støtte fra EF.

Ministeriet overvejer at udarbejde vejledende retningslinjer om, hvordan ressourcerne til skole- og ungdomsvejledningen kan fordeles mere fleksibelt og behovsrettet. Det vil betyde, at områder eller, som i dette tilfælde, grupper med særlige behov får en større andel af den tid, der er afsat til vejledningsindsatsen. Spørgsmålet er, om det er nødvendigt at udfærdige en vejledning, og jeg tror i og for sig, at man ude omkring er meget opmærksom på behovet for det, jeg her har nævnt.

Hvad angår punkt 5, er der fra 1. august sidste år oprettet et ekstra hold for indvandrere på Københavns Dag- og Aftenseminarium, som opfylder de almindelige betingelser for optagelse på et seminarium. Uddannelsen er bygget op med et ½ års forberedelseskursus, hvorefter indvandrerne går ind i den normale undervisning sammen med de øvrige lærerstuderende.

Endvidere har vi godkendt, at der fra 1. august i år etableres en 1-årig forberedelsesklasse for indvandrere på Albertslund Børnehavese-minarium. Efter afslutning af forberedelsesklassen kan de studerende optages i den almindelige børnehavepædagoguddannelse, hvis de findes studieegnede. Ordningen er en fortsættelse af et afsluttet forsøgsprojekt.

En supplerende læreruddannelse på Blågårds Statsseminarium for indvandrere med læreruddannelse fra hjemlandet er også blevet godkendt. Der er tale om et halvtidsstudium, som strækker sig over 4 år. Man overvejer, om det er muligt at etablere linjefagsuddannelser i indvandrerne egne sprog. Oprettelse af de to sidstnævnte hold afhænger i øvrigt af Finansudvalgets godkendelse.

Med hensyn til punkt 6 kan jeg nævne, at Danmarks Lærerhøjskole har etableret kurser, herunder årskurser for lærere, som giver indvandrelever særligt tilrettelagt danskundervisning. Direktoratet afholder korte kurser for lærergruppen. Enkelte seminarier tilbyder endvidere indvandrere med læreruddannelse fra hjemlandet supplerende pædagogiske kurser.

Om punkt 7 kan jeg sige, at der er søgt støtte fra Folkeskolens Udviklingsråd til en række forsøgsprojekter vedrørende undervisning af fremmedsprogede elever. En overvejende del af disse ansøgninger kan forventes godkendt.

Om punkt 8 kan jeg oplyse, at skolebogsmaterialet i Danmark jo generelt udgives af forlagene. Disse forlag er i de seneste år begyndt at interessere sig for materiale til undervisning af denne relativt lille gruppe elever. Derudover arbejder også lærerne med undervisningsmaterialer. Inden for indvandrerundervisningen foregår der en stor udvikling af undervisningsmetoder og undervisningsmidler. Amtscentralerne påtager sig ofte at mangfoldiggøre disse materialer.

Direktoratet har taget initiativ til, at der er blevet udarbejdet et katalog over samtlige materialer til undervisning af fremmedsprogede elever, og dette katalog er udsendt af Landscentralen for Undervisningsmidler.

Om punkt 9, det sidste punkt, kan jeg sige, at en del kommuner har udarbejdet informationsmateriale om deres skolevæsen på indvandrerprogene. Kommunernes Landsforening har på forlaget Kommuneeinformation nedsat en arbejdsgruppe til udarbejdelse af oplysningsmateriale om folkeskolen på indvandrersprogene. Dette materiale vil være til rådighed for alle kommuner.

Med denne lange opremsning – og undskyld den blev så lang, men forslaget er også langt, der er mange punkter, der går vidt forskellige steder hen i systemet – synes jeg, jeg har påvist, har godtgjort, at der faktisk gøres fantastisk

[Undervisnings- og forskningsministeren]

meget på området, især i kommunerne, på de pågældende skoler, men sandelig også i Folkeskoledirektoratet, og derfor håber jeg, at SF vil kunne erkende, at vi på mange måder allerede lever op til de opfordringer, som gives i dette beslutningsforslag. Derfor synes jeg ikke, vi behøver at vedtage det.

Helle Degn (S):

I den principielle indledning i SF's forslag står der, at forslaget bygger på den enkelte indvandrers ret til at udvikle en flerkulturel kompetence. Dér synes jeg, at undervisningsministeren har svaret meget langt, at det er vi i gang med, og der laves faktisk mange spændende ting rundt omkring.

Jeg synes imidlertid, at jeg vil trække Socialdemokratiets holdning til dette arbejde op netop i relation til den debat, der raser i landets aviser og i den almindelige offentlige meningsdannelse for tiden.

Vi mener, at den danske folkeskoles opgave er at undervise og uddanne eleverne til at kunne deltage aktivt i det danske samfund med de færdigheder og krav, der følger med det. En tosproget undervisning vil efter vores opfattelse isolere indvandrerbørnene frem for at integrere dem og vil give problemer andre steder, når børnene forsøger at tilpasse sig det danske samfund.

Det kan så godt være, at indvandrerbørnene har nogle problemer med det danske sprog og derfor har svært ved at følge undervisningen i de første år, men det er efter vores opfattelse ikke noget, der løses ved en indførelse af en egentlig tosproget undervisning hele vejen igennem. Det siger jeg på baggrund af undersøgelser, der er lavet af den tosprogede undervisning, og erfaringer, der er gjort i forskellige kommuner og forskellige skoleprojekter.

Derudover vil jeg gerne knytte et par bemærkninger til de enkelte punkter i forslaget.

Selvfølgelig er vi af den opfattelse, at punkt 2 i forslaget om en tværkulturel forståelse skal indgå i hele folkeskolens undervisning. Det ønske og den opfattelse deler vi med SF.

Til punkt 3 må jeg sige det samme, som undervisningsministeren nævnte i sin besvarelse, nemlig at der jo rent faktisk gives tilbud om modersmålsundervisning i skolen i dag. Vi kan tilslutte os SF's forslag om at indføre det som egentligt valgfag i skolens 8. og 9. klasse.

Punkterne 4-9 er vi meget positive over for; men de indeholder en lang række spørgsmål om økonomi og omfang osv., og dem synes jeg vi skal vurdere og drøfte nærmere under udvalgsarbejdet. Men vi er positivt indstillet.

Jeg vil sige om punkt 5, som handler om, at vi skal uddanne flere tosprogede lærere, at jeg synes, vi er kommet til en udmærket forståelse med undervisningsministeren, i og med at der nu etableres flere seminariehold, som har denne tosprogede læreruddannelse som formål.

Jeg vil slutte med at sige, at Socialdemokratiet vil gå positivt ind i udvalgsarbejdet og se på, hvor vi kan finde nogle fælles udviklingsmuligheder.

Behnke (FP):

Jeg vil gerne starte med at takke for, at jeg har fået lov til at komme ind lidt før tiden.

Det kommer ikke som nogen overraskelse, at dette forslag nu ligger på Folketingets bord. Først har man brugt år på gennem uhæmmet tilgang af flygtninge til Danmark at underminere det Danmark, som vi har, både økonomisk og kulturelt. Siden har man skabt kæmpeproblemer i kommunerne, som har skullet feje op efter Flygtningehjælpen og flertallet her i Folketinget med husning og arbejdssøgning til de mange flygtninge.

Nu er forslaget her så, det forslag, som skal udbygge undervisningen af flygtninge og fremmedarbejdere, ikke i dansk, så de bliver bedre til at begå sig i det danske samfund, nej, så sandelig i deres eget modersmål og deres egen kultur. Dansk skal endda kun være deres andet sprog. Jeg må spørge forslagsstillerne, om man kan nævne bare ét sted i verden, hvor en dansker kan slå sig ned som fremmedarbejder eller måske som politisk flygtning fra det skattehærgede Danmark og blive tilbudt undervisning i dansk sprog og kultur som første sprog og med det lands sprog, som man flytter til, som andet sprog. Svaret er selvfølgelig, at der ikke findes sådanne forhold nogen steder i verden, for ingen andre steder end i Danmark kan et så horribelt forslag blive fostret.

Men ikke nok med, at man vil spille millioner af kroner på at undervise de fremmede i ting, som burde henhøre under deres egen organisering og ikke mindst finansiering, men SF og de halvstuderende bedrevidende vil også sørge for, at de danske børn får den helt rigtige

[Behnke]

holdning til flygtningeproblemerne gennem såkaldt tværkulturel forståelse og bearbejdelse af etniske fordomme. Ja, gennem de ting skal man nok sørge for at få danske børn hjernevasket og indprogrammeret de helt rigtige SF-holdninger til flygtningespørgsmål.

Ikke nok med, at man nægter befolkningen ret til gennem folkeafstemninger at tage stilling til, hvad de mener om flygtningesituationen – for man ved jo aldrig, hvad folk kan finde på at stemme ved en sådan afstemning – nej, man vil sikre sig, at der ikke i fremtiden bliver besværlige Fremskridtsfolk eller Søren Krarup'er og andre, der modsiger den dødsensfarlige fremmedudpining af Danmark.

Det gør man ved at tage fat på de små skolebørn og give dem den rette programmering til en social forståelse af, hvorfor SF og de andre flygtningevenner skal have lov til at undergrave Danmark.

Dette forslag vil koste mange millioner, penge, som skal tages fra uddannelsen af danske børn, så de allerede dér bliver dårligere stillet. Men også i dette forslag er det beskrevet, hvordan danskerne skal gøres til andenrangsborgere i deres eget land, oven i købet deres eget fædreland. De fremmede skal ifølge bemærkningerne til punkt 4 have fortrinsret til uddannelsessystemet, fortrinsret til at blive vejledt i, hvordan de kan få videregående uddannelser og arbejde. Og det passer selvfølgelig fint ind i det forslag, vi for kort tid siden behandlede her i Folketinget om, at fremmede også skal have forsteret til boliger og kommunerne skal have ret til at placere dem i private boliger. Det næste bliver vel, at arbejdsgiverne skal tilbyde arbejde til fremmede, før de skal tilbyde arbejde til danskere.

Det her er ganske enkelt dødsensfarligt. SF og de andre partier vil gøre den danske befolkning til slaver, der blot skal betale skat og så i øvrigt affinde sig med, at fremmede statsborgere har forsteret til bolig, uddannelse og arbejde.

Jeg kan ikke kraftigt nok advare mod dette forslag. Jeg håber, at Fremskridtspartiets 9 nejstemmer kan suppleres tifoldigt, så dette forslag kan fjernes fra Tingets bord hurtigst muligt.

Men hvis der skulle vise sig et flertal for forslaget, vil Fremskridtspartiet i udvalget komme med et ændringsforslag om et punkt 10 i forslaget, som lader kommunerne afgøre ved folkeaf-

stemning, om de overhovedet vil rette sig efter forslaget.

(Kort bemærkning).

Preben Møller Hansen (FK):

Ordføreren for Fremskridtspartiet ville gerne forklare os, at der var ingen danske, der var flygtet til udlandet, der opnåede at få sprogundervisning. Jeg kunne godt tænke mig, at ordføreren for Fremskridtspartiet forklarede os, hvor mange danskere der er flygtninge i udlandet, og hvorfor de er flygtet fra Danmark. Det ville være interessant for os at vide, om der er danske flygtninge i udlandet.

Så var der spørgsmålet om sprogundervisning. Det er en kendsgerning, at Fremskridtspartiet går ind for, at vores grænser åbnes helt og aldeles dels for flygtninge fra Østlandene, dels for borgere fra EF-landene. Hvordan er jeres forhold til de mennesker, som I gerne vil have ind i landet?

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg kan ikke lade være at sige til hr. Behnke, at et er Fremskridtspartiets velkendte holdning til flygtninge og indvandrere, noget andet er, at ordføreren tilsyneladende ikke har forstået en pind af, hvad forslaget handler om. De mennesker, som altså er kommet hertil, og som jeg også mener at Fremskridtspartiet bør kere sig om, for nu agter de at leve i vores land og derfor leve på lige fod med hr. Behnke og mig – hvorfor kan Fremskridtspartiet ikke være med til at give dem nogle muligheder for at leve et liv som hr. Behnke og jeg? Det fatter jeg ikke.

En anden kort bemærkning: Hr. Behnke har ikke læst, hvad der står i punkt 4. Der står ikke, at det skal være en bedre udslusningsordning end for de øvrige elever i den danske folkeskole; der står, det skal være en forbedret udslusning for præcis disse elever, som har nogle specielle vanskeligheder.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Ganske kort. Først til hr. Preben Møller Hansen. Der er danskere, der daglig flygter fra Danmark netop med den begrundelse, som jeg nævnte, nemlig at de føler sig så skatteplagede i Danmark, at de ikke længere vil bo i Danmark

[Behnke]

og derfor flygter til udlandet, hvor de har mulighed for at beholde deres formue uden at blive flået af skattevæsenet.

Så spørgsmålet, som hr. Preben Møller Hansen og Fælles Kurs jo altid rejser, når vi diskuterer flygtninge og fremmedarbejdere, nemlig Fremskridtpartiets åbne grænser. Vi har ikke noget imod, at folk kommer til Danmark, hvis de ønsker at komme til Danmark for at arbejde og for at bosætte sig for at ernære sig selv. Det, vi har noget imod, er, hvis de kommer til Danmark, fordi de ønsker at misbruge det danske sociale system.

Og så til SF. Vi har intet imod, at udlændinge skal undervises i dansk kultur, i dansk sprog, så de bliver i stand til at klare sig i Danmark. Det, vi har noget imod, er, at danske skatteydere sættes til at betale for undervisning i udlændingenes egen kultur og deres eget sprog. Det er op til dem selv at finansiere det, præcis som danskere, der flytter til udlandet, selv må sørge for at vedligeholde deres sprog.

Pia Christmas-Møller (KF):

Da mit partis ordfører i denne sag, fru Else Theill Sørensen, ikke kan være til stede, skal jeg på Det Konservative Folkepartis vegne sige følgende.

SF's beslutningsforslag om folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever bygger på princippet om den enkelte indvandrers ret til at udvikle en flersproget kompetence.

I de almindelige bemærkninger er det anført, at beslutningsforslaget tager udgangspunkt i, at fremmedsprogede elevers integration i skoleforløbet skal sikre, at de reelt kan klare sig på linje med danske børn. Det er et godt mål for undervisningen i folkeskolen, og der stilles da også betydelige ressourcer til rådighed til undervisning af netop denne elevgruppe.

For eksempel skal der gennemføres modersmålsundervisning i en kommune i et sprog, hvis der har meldt sig mindst 12 elever. Hvis det ikke er tilfældet, skal eleverne henvises til modersmålsundervisning i en anden kommune inden for amtet. SF foreslår i beslutningsforslagets punkt 3, at minimumstallet sættes ned fra 12 til 6. En sådan ændring vil være meget udgiftskrævende i forhold til, hvilke fordele der opnås.

Den anden del af punkt 3, hvor det foreslås at gøre indvandrernes modersmål til valgfag i 8.

og 9. klasse med ret til at indstille sig til prøve, vil næppe kunne realiseres ret mange steder. For det første vil det rent praktisk være vanskeligt at finde lærere, fremstille egnet undervisningsmateriale, lave eksamensopgaver og skaffe censorer til en sådan undervisning med afsluttende prøver. For det andet vil der kun overordentlig få steder kunne samles elever nok til et valgfagshold i indvandrersprogene, medmindre man også her vil sætte grænsen for valgfagsholdenes størrelse ned, igen med merudgifter til følge.

I punkt 4 hedder det: »Indførelse af en forbedret udslusningsordning for de ældste indvandrelevere.« Netop udslusningen til videre uddannelse eller til arbejdsmiljøet er en af de vigtigste faser i indvandrernes tilværelse i det nye land. Det er i den fase, grundlaget for hele resten af tilværelsen skal lægges.

Det er af afgørende betydning, at den unge indvandrer kommer godt og sikkert videre efter folkeskolen, hvis han eller hun ikke skal ende i det sociale system, men det er ikke min opfattelse, at de intentioner, der ligger i SF's forslag, vil tjene til at gøre den udslusning lettere. Tværtimod får man det indtryk, at SF med forslaget vil styrke den enkelte indvandrers forankring i hans eller hendes egen kultur og vil tilrettelægge undervisningen, så modersmålsundervisning får førsteprioritet og dansk gøres til andetsprog.

Hvis indvandrerne skal have et godt grundlag for at falde til og klare sig godt i det danske samfund, er det en meget vigtig forudsætning, ja, måske den vigtigste, at de behersker det danske sprog så godt som muligt, og at de har et godt kendskab til dansk kultur og dansk levevis. Det skal undervisningen i folkeskolen være med til at sikre dem, samtidig med at den skal gennemføres med respekt for den enkeltes egen kultur. Lovgivningen er imidlertid efter min mening allerede sådan, at det er muligt for kommunerne at gennemføre en undervisning af fremmedsprogede elever, som sikrer disse en god start på deres tilværelse i Danmark.

Jeg skal derfor på Det Konservative Folkepartis vegne afvise beslutningsforslaget.

Britta Schall Holberg (V):

Intentionerne i SF's forslag er givetvis gode, nemlig dette at give indvandrerbørn stadig bedre mulighed for at udvikle det, der hedder en flerkulturel kompetence.

[Britta Schall Holberg]

Jeg har stor forståelse for disse intentioner, og jeg har stor forståelse for mange af de unge og ældre indvandreres vanskeligheder og problemer, når de føler, de står så at sige med et ben i det ene land og et ben i det andet land, for det kan jo let betyde, at sjæl og sind også er delt.

Der er ingen tvivl om, at børnene og de unge, der vokser op her, er dem, der har de største identitetsproblemer overhovedet. Men jeg tror altså kun, vi gør vanskelighederne større ved at understrege denne vanskelige dualisme bl.a. i vores undervisningssystem.

Jeg synes, det er glimrende, at vi indretter vores fritidsundervisning sådan, at de, der har lyst, kan få den modersmålsundervisning, de gerne vil have, dér. Men jeg tror, det er helt galt at udvide modersmålsundervisningen ud over det, der allerede sker i dag i folkeskolen.

Sagen er jo, at indvandreren har valgt at bo her; og at de derfor må acceptere, at når de har valgt at bo her, så må det danske sprog også have den allerhøjeste prioritet. Det danske sprog er jo indgangsnøglen til at leve her, at få arbejde her og at trives her, fordi det er nøglen til kontakt med den danske befolkning og det danske samfund i øvrigt. Derfor tror jeg, vi skal hjælpe indvandrerne og deres børn i så høj grad, vi overhovedet kan, til at begå sig på dansk. Jeg tror, at vi foregøgler vores indvandrere noget galt og i virkeligheden gør dem en bjørnetjeneste, hvis vi giver dem den opfattelse, at de kan blive ved med uden for hjemmet at tage hele deres identitet med ind i det danske samfund.

Det er altid svært at være tosproget og tosjælet, om jeg så må sige, at komme fra ét land og bo i et andet. Men det er blodig synd, hvis vi selv er med til at forstærke de vanskelige følelser ved at understøtte, at man kan blive ved med at høre til i to lande.

Jeg synes, det er svært at udtrykke dette uden at blive misforstået, men jeg mener virkelig, at SF's forslag vil ødelægge langt mere for børnene og de unge, end det vil gavne, intentionerne til trods.

Jeg skal i øvrigt ikke gå ind på forslagets enkeltheder, ud over at jeg er enig i, at det er vigtigt, at vi sørger for en så god udlusningsordning fra skolen for de ældste elever som overhovedet muligt – det gælder vores danske elever, men det gælder så sandelig også indvandreleverne. Og der skal være gode efterud-

dannelsesmuligheder for lærere, der har indvandrerbørn og -unge, men altså også har voksne mennesker og indvandrere at arbejde med.

Jeg er også enig i nødvendigheden af, at informationen om det danske undervisningssystem er så god som muligt.

Endelig vil jeg gerne komme med det hjertesuk, om det dog ikke var muligt, at f.eks. tv og radio i højere grad gik ind i en formidling af viden til den danske befolkning om levevis og kultur i de lande, vi taler om her – det ser vi alt for lidt af – ligesom det ville være rart, om medierne ville gøre meget mere ud af den vanskelige sjælelige konflikt, mange indvandrere må leve med, fordi de føler, de både hører til her og et andet sted, noget, som jeg er helt enig med SF i også må fortælles og bearbejdes i skolen. Denne problemstilling mener jeg vi tager alt for lidt hensyn til. Disse mennesker har vanskelige sjælelige problemer, som enhver må kunne sætte sig ind i. Jeg mener, det er meget vigtigt, at vi fortæller om disse ting, ikke i bestemte fag, men som en helt almindelig integreret del af den almindelige undervisning og samværet med disse folk.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg synes, at SF med ordføreren, fru Hanne Thanning Jacobsen, i spidsen har gjort sig nogle seriøse overvejelser om fremmedsprogede elevers undervisning og alt, hvad der måtte knytte sig til netop det emne.

Men jeg vil alligevel tage udgangspunkt i, at vi nu i dag har det tredje forslag om folkeskolen, og vi har tidligere i samlingen haft andre forslag. Selv om her er sagt meget rigtigt og der er flere ganske gode forslag, også forslag, som ikke nødvendigvis behøver at betyde store ekstra omkostninger, er det en svaghed ved forslaget, at man ikke får fornemmelsen af, hvad der egentlig skal bruges for at få disse udmærkede intentioner ført ud i livet.

Men jeg har i hvert fald det problem på folkeskolens vegne, at hvis vi gennemfører alle disse forslag – og der er sagt meget godt om de fleste af dem – ville vi igen få en ganske stærk central dominering af folkeskolen, og næsten alle bestræbelser i øjeblikket går den anden vej også med fru Hanne Thanning Jacobsens tilslutning. Jeg siger det kun, fordi jeg synes, det ville skabe problemer for skolen, hvis vi faktisk vedtog alle disse forslag, som vi stort set har sagt noget pænt om.

[Ole Vig Jensen]

Når det måske så også går an at afvise forslaget – sådan hedder det jo herinde, hvis ikke man støtter det – skal jeg henvise til de almindelige bemærkninger, andet afsnit, hvor der står:

»Undervisning af fremmedsprogede elever har mange steder i landet udviklet sig væsentligt i de senere år, og der er bl.a. gennem vellykkede forsøgsordninger indhøstet erfaringer, som gør det muligt at tilrettelægge undervisningen for fremmedsprogede elever på en mere hensigtsmæssig måde end tidligere.«

Det er jo egentlig en god understregning af, at meget af dette her er inde i en god gænge; der er en væsentlig og positiv udvikling i gang takket være bl.a. forsøgs- og udviklingsarbejde, og jeg tror, at vi kan få fremmet de gode intentioner, som ligger i forslaget, på anden måde end ved at vedtage et forslag og pålægge regeringen en lang række initiativer.

Jeg synes, ordførerne har sagt noget væsentligt. Emnet den tværkulturelle forståelse synes jeg er overordentlig vigtigt, og det er et godt sted at begynde netop i skolen, men jeg minder om – jeg synes, der er god anledning til det her – at en række af de forsøgs- og udviklingsprojekter, der er i gang under 10-punkts-programmet, folkeundervisning og voksenundervisning, har givet nogle meget gunstige resultater, fordi man netop også dér er gået utraditionelt til værks og som overskrift for aktiviteten har haft det, som her kaldes tværkulturel forståelse.

Jeg mener også, det er rigtigt, som SF gør opmærksom på her, at en bedre udskoling af indvandrerleverne er nødvendig. Det har vi vel allerede konstateret i al almindelighed er nødvendigt for skolen, men det er i særlig grad nødvendigt, når det gælder indvandrerleverne.

Derimod mener jeg som sagt ikke, at en række af de andre forslag skal nyde fremme i den forstand, at vi herfra centralt vil diktere også under forsøgs- og udviklingsarbejdet, hvordan man skulle gribe tingene an. Det mener jeg ikke vi skal gøre, men vi kan vel, om jeg så må sige, befrugte det videre arbejde ved at sørge for, at der bliver en god formidling og dokumentation af de indhøstede erfaringer, som forslagsstillerne selv henviser til som væsentlige og positive.

Merethe Due Jensen (KRF):

Forleden så jeg i en avis en valgforsker udtrykke almindelig forundring over den relativt

store tilslutning, SF havde i vælgerbefolkningen, især blandt de unge, når partiet reelt ingen indflydelse havde. Det er faktisk ikke så underligt, når man betænker, at netop SF kan tillade sig at fremsætte det ene udgiftskrævende forslag efter det andet i bevidstheden om, at det ikke er dem, der skal få økonomien til at hænge sammen.

Dette ellers sympatiske beslutningsforslag om at styrke undervisningen af fremmedsprogede elever lyder da vældig godt i mange socialt engagerede menneskers øren, men når vi skal være helt ærlige, er det jo et forslag, som slet ikke er nødvendigt. Vi har allerede på nuværende tidspunkt et udmærket folkeskolesystem, som tager hensyn til de mange fremmedsprogede elever.

Jeg er derfor helt enig med ministeren i hans begrundelse for afvisningen af forslaget.

Jørgen Tved (FK):

Når vi nærmer os almindelig fyraftenstid, er der efterhånden tradition for, at forskellige partier kommer og erklærer, at »mit partis ordfører i denne sag kan desværre ikke være til stede, så jeg skal« osv.

Jeg må nu meddele, at mit partis ordfører i denne sag i øjeblikket er på vej til Fanø for at fortælle søfartseleverne, hvilke ulykker der laves i Folketinget, så han kan altså heller ikke være til stede i denne sag, men han har givet mig i opdrag at fremføre de synspunkter, han ville have fremført.

Specielt med henblik på den sidste taler, der var på talerstolen, vil jeg gerne sige, at det er rigtigt, forslaget lyder godt i socialt engagerede menneskers øren. Jeg havde håbet, at det også havde lydt godt i kristeligt engagerede menneskers øren. Det gør det åbenbart ikke, og det beklager jeg, for i Fælles Kurs synes vi faktisk, det er et rigtig godt forslag; vi synes, det er rimeligt, at vi både giver fremmedarbejdernes børn en god og rimelig sprogundervisning på dansk, og at de bevarer en tilknytning til deres kultur fra de lande, hvor de kommer fra. Jeg spidsede i høj grad øren, da jeg hørte partiet Venstres repræsentant herfra. Det plejer ikke at være derfra, man hører guldkornene, men jeg synes, at fru Britta Schall Holberg havde nogle meget positive takter, som jeg gerne vil slutte op om, nemlig at der skulle gå en eller anden henvendelse til tv om, at de var med til at nedbryde

[Jørgen Tved]

nogle af de barrierer, som andre har travlt med at bygge op omkring fremmedarbejdere og flygtninge.

Jeg synes, man måske her skulle kigge lidt på svenskerne; de er på mange områder – også når det drejer sig om at behandle andre mennesker anstændigt – et godt skridt foran danskerne, og det er de også, når det drejer sig om tv og om kulturelle og fremmedsprogede udsendelser. Jeg synes, det var godt, og det fortjener efter min opfattelse at blive fulgt op med nogle praktiske initiativer.

Endvidere vil jeg gerne sige, at hr. Behnke, når han går på talerstolen, altid afslører, at ukendskab til en sag absolut ikke forhindrer ham i at udtale sig. Han taler om flygtninge, der i øjeblikket må forlade Danmark. Det var nok det, som vi i Fælles Kurs betegner som bekvemmelighedsflygtninge. Flygtninge, der rejser fra landet, fordi de mener, de kan få bedre løn, arbejdsvilkår og skattevilkår andre steder, er efter vores opfattelse ikke flygtninge, men mennesker, der vil ændre deres sociale situation.

Men der har altså været en situation i Danmarkshistorien, hvor danskere havde grund til at flygte, nemlig til Sverige, og dér fik børnene undervisning både på dansk og svensk – til orientering for hr. Behnke – så også dengang var svenskerne altså et skridt foran os andre.

Det er naturligvis også forkert, når han siger, at man i Danmark giver indvandrerne fortrinset til arbejde og bolig; det er bare det sædvanlige vrøvl, han fyrer af.

Vi synes som sagt, at forslaget er godt, og vi er ikke så bange for, at det koster nogle penge, for hvis disse børn ikke får en god start, ved vi, at de senere i deres tilværelse bliver sociale tabere, fordi de ikke kan få en ordentlig uddannelse på grund af manglende sprogkunderskaber, fordi de simpelt hen ikke får mulighed for at tilpasse sig det danske samfund. Sprogundervisning er det rigtige, men det gælder også tilknytning til deres egen kultur. Jeg ved, at især de borgerlige ordførere meget ofte glæder sig over, at danskamerikanere i 3. og 4. generation kommer hjem og kan synge »Der er et yndigt land« på dansk – nej, hvor er det dog godt og dejligt. De er vel ikke blevet dårligere amerikanere af, at de har bevaret en vis tilknytning til dansk kultur. Jeg synes, vi skal lære vores fremmedarbejdere – dem, der er kommet ind i landet – at beherske det danske sprog, få en tilknytning til

dansk kultur, men jeg synes på den anden side ikke, der er nogen fare ved, at de bevarer en tilknytning til de lande, de kommer fra.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg vil indlede med at sige tak til den socialdemokratiske ordfører, fru Helle Degn, for åbenhed på nogle punkter. Jeg vil takke Fælles Kurs for tilslutningen, og jeg vil takke de øvrige ordførere og ministeren, både fordi jeg synes, de havde mange smukke ord med om forslaget, og fordi jeg hører en erkendelse af, at man, som flere har sagt – og jeg er selvfølgelig også klar over, at der sker mange ting ude i den kommunale folkeskole på dette område – alligevel mener, at vi bør foretage en opstramning og bør tilføre området nogle flere ressourcer. Det er det, vi har villet med det forslag, og derfor går det netop ud på, at regeringen opfordres til at fremsætte en handlingsplan omhandlende disse mange forskellige punkter. Det er selvfølgelig også meget bevidst, at vi har spredt os ud over folkeskolen, er gået til seminarier og til fremstilling af materialer.

I denne sene time, inden de sidste medlemmer forsvinder herfra, kunne jeg have lyst til for ikke at lave indlægget for langt at knytte an til hr. Korneliusens ord om det forslag, vi har behandlet tidligere på dagen om edb. Her ligger et udspil og et program, som vi håber vi kan diskutere med nogle andre, fordi vi synes, det er et område, der er værd at prioritere.

Vi synes, at politikken over for, hvad jeg vil kalde de nye danskere, bør bygge på lighed, valgfrihed og samarbejde, og ligheden indebærer for mig at se, at alle grupper i samfundet skal have lige muligheder inden for alle områder, og det betyder på det uddannelsespolitiske område, at de nye danskere får mulighed for at udvikle modersmålet og for at udøve kulturel virksomhed.

Valgfriheden betyder for mig, at medlemmer af minoriteter skal kunne vælge, i hvilken grad de ønsker at indgå i en dansk kulturel identitet, og i hvilken grad de vil beholde deres oprindelige kulturelle og sproglige baggrund. Samarbejde betyder for mig, at et gensidigt og omfattende samarbejde skal iværksættes mellem indvandrergrupperne og majoritetsbefolkningen.

Det er netop for at fremme dette samarbejde, Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti har fremsat et forslag til folketingsbeslutning

[Hanne Thanning Jacobsen]

om en oplysningskampagne om flygtninges og indvandreres vilkår, og det grundlag, jeg skitse-rede før, er et middel til at udvikle selvfølelse og selvopfattelse for indvandrergupperne, for uden selvfølelse og værdighed opnår man ikke nogen lighed og ligestilling i samfundet.

Jeg synes, vi skal påskønne den indsats, de nye danskere har ydet i det danske samfund, og jeg mener, at de er og kan blive en betydelig ressource for Danmark. Deres erfaringer og dobbeltsprogethed er en styrke i et multikulturelt samfund som det, vi lever i nu.

De sidste opgørelser over fremmedsprogede elever i folkeskolen viser, at der nu er godt 2 pct., og som jeg forstår folkeskolens formålsparagraf, skal børn fra forskellige sociale og kulturelle miljøer kunne genkende sig selv i undervisningen, og samtidig skal skolen videregive kulturelle værdier og kvalificere eleverne til et fremtidigt samfund.

Derfor mener jeg, det er vigtigt, at der på trods af det, der allerede nu foregår, bliver stillet nogle flere ressourcer til rådighed, og at der bliver taget fat på nogle af de punkter, vi har nævnt her, til gavn for børnene af de mennesker, der har valgt at slå sig ned i vores land.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 116:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af en uafhængig ombudsmandsinstitution inden for forsvaret.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 13–16 opførte sager, nemlig:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 117:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af den militære straffelov.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 118:

Forslag til folketingsbeslutning om en forbedring af arbejdssikkerheden inden for forsvaret.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

15) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 119:

Forslag til folketingsbeslutning om værnepligtiges ret til at forblive i det offentlige sygesikringssystem og beholde deres sygesikringsbevis.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 120:

Forslag til folketingsbeslutning om værnepligtiges ret til og mulighed for selv at tilberede deres mad på tjenestestederne.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 16/2 88).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Collet):

Denne pakke af forslag søger at nå en række prisværdige formål, men midlerne i SF's forslag finder vi mindre prisværdige. De er præget af det velkendte faktum, at SF ikke ligefrem er den store elsker af dansk forsvar. De midler, SF vil anvende for at nå målene, er derfor således indrettet, at de for det første svækker beredskabet i forsvaret og for det andet forsøger at gøre forsvaret civilt, hvad det aldrig kan blive på grund af de særlige opgaver, forsvaret nu engang har.

Men i forsvaret lægger man overordentlig stor vægt på de forhold, som disse forslag omhandler. Vi lægger stor vægt på retssikkerheden